YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)
25 päivänä maaliskuuta 1999 *

Asiassa C-112/97,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet Paolo Stancanelli ja Hans Støvlbaek, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

kantajana,

vastaan

Italian tasavalta, asiamiehenään ulkoasiainministeriön diplomaattisten riita-asioiden osaston osastopäällikkö, professori Umberto Leanza, avustajanaan valtionasiamies Francesca Quadri, prosessiosoite Luxemburgissa Italian suurlähetystö, 5 rue Marie-Adélaïde,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Italian tasavalta ei ole noudattanut yhteisön oikeuden mukaisia velvoitteitaan, koska se on ottanut käyttöön järjestelmän, jonka mukaan asuinrakennuksiin voidaan asentaa ainoastaan rakenteeltaan tiiviitä lämmönkehittimiä, sekä ylläpitänyt tällaista järjestelmää, jossa implisiittisesti kielletään muiden kaasumaisia polttoaineita käyttäviä laitteita koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 29 päivänä kesäkuuta 1990 annetun neuvoston direktiivin 90/396/ETY (EYVL L 196, s. 15) mukaisten lämmönkehittimien asentaminen,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: toisen jaoston puheenjohtaja G. Hirsch, joka hoitaa kuudennen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit G. F. Mancini, H. Ragnemalm, R. Schintgen ja K. M. Ioannou (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: S. Alber,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 9.7.1998 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio on nostanut EY:n perustamissopimuksen 169 artiklan nojalla kanteen, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 18.3.1997 ja jossa yhteisöjen tuomioistuinta vaaditaan toteamaan, että Italian tasavalta ei ole noudattanut yhteisön oikeuden mukaisia velvoitteitaan, koska se on ottanut käyttöön järjestelmän, jonka mukaan asuinrakennuksiin voidaan asentaa ainoastaan rakenteeltaan tiiviitä lämmönkehittimiä, sekä ylläpitänyt tällaista järjestelmää, jossa implisiittisesti kielletään muiden kaasumaisia polttoaineita käyttäviä laitteita koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 29 päivänä kesäkuuta 1990 annetun neuvoston direktiivin 90/396/ETY (EYVL L 196, s. 15; jäljempänä direktiivi) mukaisten lämmönkehittimien asentaminen.

Direktiivi

2 Direktiivi on hyväksytty ETY:n perustamissopimuksen 100 a artiklan perusteella, jonka määräykset on myöhemmin otettu EY:n perustamissopimuksen samaan artiklaan. Direktiivin tarkoituksena on kaasumaisia polttoaineita käyttävien laitteiden vapaan liikkuvuuden toteuttaminen yhteisön alueella, samalla kun pyritään huolehtimaan ihmisten sekä soveltuvin osin kotieläinten turvallisuudesta ja terveydestä sekä omaisuudesta tällaisten laitteiden käytöstä johtuvien vaarojen varalta.

3 Direktiivin johdanto-osan ensimmäisessä perustelukappaleessa todetaan, että "jäsenvaltioilla on vastuu kansalaistensa, ja soveltuvin osin kotieläinten ja omaisuuden, terveyden ja turvallisuuden varmistamisesta alueellaan kaasumaisia polttoaineita käyttävien laitteiden käytöstä johtuvien vaarojen osalta". Johdanto-osan viidennessä perustelukappaleessa täsmennetään lisäksi, että "lainsäädännön yhdenmukaistaminen tässä tapauksessa on rajoitettava säännöksiin, jotka ovat välttämättömiä kaasulaitteita koskevien sekä pakollisten että olennaisten turvallisuutta, terveyttä ja energian säilyttämistä koskevien vaatimusten täyttämiseksi; nämä olennaiset vaatimukset korvaavat kansalliset vaatimukset".

4 Direktiiviä sovelletaan sen 1 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan mukaan "kaasulaitteisiin, joita käytetään keittämiseen, lämmittämiseen, kuuman veden tuottamiseen, jäähdyttämiseen, valaistukseen tai pesemiseen, jolloin mahdollisesti lämmitettävän veden lämpötila ei ylitä 105 °C, jäljempänä 'laite'. Puhallinpolttimet ja lämmityslaitteistot, joissa on puhallinpolttimet, katsotaan myös laitteiksi".

5 Direktiivin 2 artiklan 1 kohdan mukaan "jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 1 artiklassa tarkoitettuja laitteita voidaan saattaa markkinoille ja ottaa käyttöön vain, jos ne eivät tavanomaisesti käytettyinä vaaranna omaisuutta tai ihmisten ja kotieläinten turvallisuutta".

6 Direktiivin 3 artikla kuuluu seuraavasti:

"Edellä 1 artiklassa tarkoitettujen laitteiden ja varusteiden on täytettävä niille liitteessä I vahvistetut olennaiset vaatimukset."

7 Sen sijaan 4 artiklan 1 kohdan mukaan

"jäsenvaltiot eivät saa kieltää, rajoittaa eivätkä estää sellaisten laitteiden, jotka täyttävät tässä direktiivissä säädetyt olennaiset vaatimukset, markkinoille saattamista ja käyttöönottoa".

8 Direktiivin 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltioiden on katsottava laitteiden ja varusteiden täyttävän 3 artiklassa tarkoitetut olennaiset vaatimukset, kun:

a) niihin sovellettavat kansalliset standardit vastaavat yhdenmukaistettuja standardeja, joiden viitenumerot on julkaistu *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*.

— — "

9 Direktiivin 6 artiklan 1 kohta kuuluu seuraavasti:

"Jos jäsenvaltio tai komissio katsoo, etteivät 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut standardit täysin vastaa 3 artiklassa tarkoitettuja olennaisia vaatimuksia, komissio tai jäsenvaltio, jota asia koskee, saattaa asian direktiivin 83/189/ETY mukaisesti perustetun pysyvän komitean, jäljempänä 'komitea', käsiteltäväksi sekä ilmoittaa syyt menettelyyn. Komitea antaa lausuntonsa viipymättä.

Komitean lausunnon perusteella komissio ilmoittaa jäsenvaltioille, onko tarpeen poistaa kyseiset standardit 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista julkaisuista."

10 Direktiivin 7 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jos jäsenvaltio toteaa, että tavanomaisesti käytetyt laitteet, joissa on EY-merkki, saattavat vaarantaa ihmisten tai kotieläinten turvallisuutta taikka omaisuutta, sen on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet poistaakseen sellaiset laitteet markkinoilta, kieltääkseen niiden markkinoinnin tai rajoittaakseen niiden markkinoille saattamista.

Kyseisen jäsenvaltion on ilmoitettava välittömästi komissiolle sellaisesta toimenpiteestä sekä ilmoitettava päätöksensä perustelut ja erityisesti se, onko yhdenmukaisuuden puuttumisen syynä:

a) edellä 3 artiklassa tarkoitettujen olennaisten vaatimusten täyttämättä jättäminen, jos laite ei ole 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen standardien mukainen;

b) edellä 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen standardien virheellinen noudattaminen;

c) edellä 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen standardien puutteellisuus.

2. Komissio neuvottelee asianomaisten osapuolten kanssa niin pian kuin mahdollista. Jos komissio neuvottelujen päätyttyä katsoo, että 1 kohdassa tarkoitettu toimenpide on perusteltu, se ilmoittaa tästä välittömästi toimenpiteet toteuttaneelle jäsenvaltiolle sekä muille jäsenvaltioille.

Jos 1 kohdassa tarkoitetun päätöksen katsotaan johtuvan standardien puutteellisuudesta ja jos toimenpiteeseen ryhtynyt jäsenvaltio aikoo pitää kyseiset standardit voimassa, komissio saattaa asianomaisten osapuolten kanssa neuvoteltuaan asian komitean käsiteltäväksi kahden kuukauden kuluessa ja ryhtyy 6 artiklassa tarkoitettuun menettelyyn.

— —"

11 Direktiivin 8—11 artiklassa sekä sen liitteissä II ja III selvitetään, millä edellytyksillä direktiivissä säädetyt olennaiset vaatimukset täyttäviin laitteisiin kiinnitetään EY-vaatimustenmukaisuusmerkki. Niissä myös vahvistetaan tarvittavat laadunvarmennus- ja tarkastusmenettelyt.

12 Liitteessä I määritellään olennaiset vaatimukset, jotka direktiivissä tarkoitettujen laitteiden on täytettävä. Niitä ovat etenkin seuraavat:

— liitteen 1 kohdan mukaan asentajalle ja käyttäjälle tarkoitetut ohjeet ja varoitusmerkinnät, jotka koskevat laitteiden asianmukaista asentamista, huoltoa, käyttöä ja toimintaa,

— liitteen 2 kohdan mukaan valmistusmateriaaleja koskevat vaatimukset,

— liitteen 3 kohdan mukaan vaatimukset, jotka koskevat suunnittelua ja rakennetta erityisesti tiettyjen käyttöolosuhteiden kannalta ja laitteiden tietyt ominaispiirteet huomioon ottaen.

Sovellettava kansallinen lainsäädäntö

13 Italiassa 9.1.1991 annetun lain nro 10 4 §:n 4 momentin mukaisesti energiankulutuksen vähentämiseksi rakennusten lämmityksen suunnitteluun, käyttöönottoon, käyttöön ja ylläpitämiseen sovellettavista säännöistä 26.8.1993 annetun *Decreto del Presidente della Repubblica n° 412*:n (Gazzetta Ufficiale di Repubblica Italiana (GURI) nro 242, täydennysosa, 14.10.1993; jäljempänä DPR nro 412/93) 5 §:n 10 momentissa säädetään, että jos uusia lämmityslaitteita asennettaessa tai lämmityslaitteita muutettaessa otetaan samalla käyttöön erillisiä lämmönkehittimiä eikä kyse ole yksinkertaisesta vaihtotoimenpiteestä, tätä varten on käytettävä asuintiloista eristettyä lämmönkehitintä tai mitä tahansa muuntyyppistä laitetta, jos se asennetaan ulkotiloihin tai teknisesti tarkasteltuna asianmukaisiin tiloihin.

Oikeudenkäyntiä edeltävä menettely

14 Komissio katsoi säännöksen olevan direktiivin 4 artiklan vastainen ja kehotti EY:n perustamissopimuksen 169 artiklassa määrätyn menettelyn mukaisesti 3.10.1994 päivätyllä virallisella huomautuksella Italian hallitusta esittämään huomautuksensa.

15 Italian hallitus vastasi komissiolle 5.12.1994 päivätyllä kirjeellään. Kirje sisälsi huomautuksia kiistanalaisen säännöksen tosiasiallisesta soveltamisalasta, sen aineellisista perusteluista ja yhteensoveltuvuudesta yhteisön lainsäädännön kanssa.

16 Komissio ei pitänyt vastausta riittävänä, minkä vuoksi se lähetti Italian tasavallalle 28.11.1995 perustellun lausunnon ja kehotti tätä toteuttamaan lausunnon noudattamisen edellyttämät toimenpiteet kahden kuukauden kuluessa sen tiedoksiantamisesta.

17 Italian hallitus ilmoitti komissiolle 6.6.1996 päivätyssä kirjeessään olevansa valmis etsimään asiaan yhteisön oikeuden mukaista ratkaisua sekä selvittämään mahdollisuudet muuttaa DPR nro 412/93:n kiistanalaista säännöstä. Myöhemmässä, 5.12.1996 päivätyssä kirjeessään Italian hallitus antoi komissiolle tiedoksi säädösluonnoksen, jolla kyseinen säännös oli tarkoitus muuttaa vastaamaan yhteisön oikeutta, sekä ilmoitti pyrkivänsä hyväksymään luonnoksen mahdollisimman pian.

18 Koska komission tietoon ei tämän jälkeen tullut mitään sellaista seikkaa, jonka perusteella olisi voitu päätellä, että muutos oli tosiasiallisesti hyväksytty, se nosti tämän kanteen.

Kanne

19 Komissio väittää, että koska muiden kuin rakenteeltaan eristettyjen lämmönkehittimien (esimerkiksi rakenteeltaan avointen lämmönkehittimien) asentaminen on DPR nro 412/93:n 5 §:n 10 momentin mukaan mahdollista vain ulkotiloihin tai erityisesti tähän tarkoitukseen varattuihin tiloihin, säännöksessä kielletään, vaikka vain implisiittisesti, erityisesti näiden lämmönkehittimien käyttöönotto asuintiloissa, kun kyse on uuden lämmityslaitteen asentamisesta tai lämmityslaitteen muuttamisesta.

20 Tällä erityisellä kiellolla ei estetä rakenteeltaan avointen lämmönkehittimien kaupanpitämistä eikä yleisesti niiden asentamista, mutta komission mukaan kielto on kuitenkin direktiivin 4 artiklan vastainen, sillä se estää sellaisten direktiivin soveltamisalaan kuuluvien laitteiden käyttöönoton, jotka täyttävät direktiivissä säädetyt olennaiset vaatimukset.

21 Vaatimukset ovat komission mukaan tyhjentävät ja korvaavat asiaa koskevat kansalliset säännökset. Tätä toteamusta tukevat sekä direktiivin johdanto-osan viidennen perustelukappaleen sanamuoto että 3 ja 4 artiklaan perustuva ajatus, jonka mukaan jäsenvaltiot eivät saa kieltää, rajoittaa eivätkä estää EY:n asettamat olennaiset vaatimukset täyttävien laitteiden vapaata liikkuvuutta ja käyttöä yhteisön alueella asettamalla niille yhteisön alueella muita vaatimuksia.

22 Italian hallitus väittää, että eristämätön lämmönkehitin ei voi täyttää direktiivin mukaisia olennaisia vaatimuksia. Direktiivin liitteessä I selvitetään tyhjentävästi nämä vaatimukset, ja erityisesti liitteen 3.4.3 kohdassa määrätään, että "laitteiden, jotka on liitetty palamistuotteiden poistohormiin, on oltava siten rakennettuja, että epätavallisissa veto-olosuhteissa ei tapahdu palamistuotteiden vuotoa vaarallisessa määrin sisätiloihin". Italian hallituksen mukaan tämä tarkoittaa sitä, että palamistuotteet eivät saa missään tapauksessa vuotaa sisätiloihin, joihin laite asennetaan.

23 Italian hallitus pitää kuitenkin vuotoa mahdollisena kaikkien rakenteeltaan avointen laitteiden yhteydessä. Vaikka kaikki rakenteeltaan avoimet laitteet on varustettava asianmukaisin turvamekanismein, joiden tarkoituksena on pysäyttää palamistuotteiden vuoto, Italgas-nimisen yrityksen Astissa suorittamat thermiset ja tekniset laboratoriokokeet ovat osoittaneet, että tietyissä olosuhteissa, joissa erityisesti

— alas painuvan ilmavirran nopeus on enemmän kuin 0,5 metriä sekunnissa,

— alas painuvan ilmavirran kulku on vuorotellen 15 sekunnin ajan puuskittaista ja 30 sekunnin ajan luonnollisten veto-olosuhteiden mukaista,

— virtausnopeus alenee 88 prosenttiin lämmönvaihtimessa,

turvamekanismien avulla ei pystytty estämään sisätilojen vakavaa saastumista tavanomaisesta, voimassaolevat tekniset standardit täyttävästä ilmastoinnista huolimatta.

24 Vastaavia huomioita voidaan tehdä direktiivin samassa liitteessä I olevien 3.1.9 ja 3.2.1 kohdan osalta, joiden mukaan kaikki laitteet on suunniteltava ja rakennettava siten, ettei mahdollinen vika johda turvattomaan tilanteeseen eikä vuotava kaasu aiheuta vaaraa. Nämä vaatimukset eivät Italian hallituksen mukaan täyty täysin, ellei asuintiloissa olevaa laitetta ole eristetty.

25 Komissio väittää, että direktiivissä määriteltyjen olennaisten vaatimusten moitteeton noudattaminen takaa tekniseltä kannalta kaikkien sen soveltamisalaan kuuluvien, kaasumaisia polttoaineita käyttävien laitteiden turvallisuuden.

26 Se huomauttaa etenkin, että Euroopan standardointikomitean hyväksymän, muun muassa rakenteeltaan avoimia lämmityskattiloita koskevan yhdenmukaistetun standardin EN 297 (EYVL 1995, C 187, s. 9) 3.5.8 kohdassa määrätään, että lämmityskattilat on varustettava turvamekanismein, jotka pysäyttävät laitteen toiminnan, sen jälkeen kun palamistuotteet ovat tietyn aikaa poistuneet epätavallisella tavalla. Jäsenvaltioiden on siten direktiivin 5 artiklan nojalla pidettävä lähtökohtana sitä, että tällaisin turvamekanismein varustetut avoimet laitteet täyttävät direktiivin liitteessä I olevassa 3.4.3 kohdassa määrätyn olennaisen vaatimuksen, jollei toisin osoiteta.

27 Komissio on tietoinen Italgasin laboratorion suorittamista kokeista; sen mukaan kokeet eivät kuitenkaan olleet asianmukaisia, koska vallinneiden koeolosuhteiden kaltaisen tilanteen on vaikea kuvitella toteutuvan käytännössä.

28 Vaikka Italian hallituksen esittämät, teknisiä seikkoja koskevat väitteet olisivat perusteltuja, Italian tasavallan olisi komission mukaan pitänyt turvautua direktiivin 6 ja 7 artiklassa tarkoitettuihin menettelyihin, eikä se olisi saanut hyväksyä yksipuolisesti DPR nro 412/93:n 5 §:n 10 momentin kaltaista säännöstä.

29 Ensinnäkin on todettava, että asiakirja-aineiston perusteella rakenteeltaan avoimia lämmönkehittimiä on pidettävä kaasulaitteina, joita käytetään lämmitykseen ja/tai kuuman veden tuottamiseen. Ne kuuluvat siten direktiivin aineelliseen soveltamisalaan, sellaisena kuin se on määriteltynä direktiivin 1 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa.

30 Lisäksi on muistettava, että direktiivin 3 artiklan mukaan 1 artiklassa tarkoitettujen laitteiden ja varusteiden on täytettävä niille liitteessä I vahvistetut olennaiset vaatimukset.

31 Vaatimukset koskevat muun muassa laitteiden asentajaa ja käyttäjää varten laadittuja ohjeita, valmistusmateriaaleja sekä ennen kaikkea laitteiden suunnittelua ja rakennetta.

32 Direktiivin johdanto-osan viidennen perustelukappaleen mukaan kyseiset vaatimukset korvaavat kansalliset turvallisuutta, terveyttä ja energian säilyttämistä koskevat säännökset, mikä tarkoittaa sitä, että niitä on pidettävä omalla soveltamisalallaan tyhjentävinä.

33 Tämän vuoksi direktiivin 4 artiklassa säädetään, että jäsenvaltiot eivät saa kieltää, rajoittaa eivätkä estää sellaisten laitteiden markkinoille saattamista ja käyttöönottoa, jotka täyttävät direktiivissä säädetyt olennaiset vaatimukset.

34 Direktiivissä tarkoitettujen laitteiden ja siis myös rakenteeltaan avoimien lämmönkehittimien markkinoille saattaminen ja käyttöönotto edellyttävät siten ainoastaan direktiivissä määritettyjen olennaisten vaatimusten täyttymistä.

35 Yksi vaatimuksista on esitetty direktiivin liitteessä I olevassa 3.4.3 kohdassa. Kyseisen kohdan mukaan laitteiden on oltava siten rakennettuja, että epätavallisissa vetoolosuhteissa ei tapahdu palamistuotteiden vuotoa vaarallisessa määrin sisätiloihin.

36 Rakenteeltaan avoimet lämmönkehittimet täyttävät luonnostaan tämän vaatimuksen, toisin kuin Italian hallitus väittää. Asiakirja-aineiston perusteella kaikki tämäntyyppiset laitteet on yhdenmukaistetun standardin EN 297 mukaisesti varustettu turvamekanismein, jotka pysäyttävät laitteen toiminnan, sen jälkeen kun palamistuotteet ovat tietyn aikaa poistuneet epätavallisella tavalla.

37 Italgasin laboratoriokokeilla, joihin Italian hallitus on viitannut, ei voida heikentää tämän toteamuksen paikkansapitävyyttä.

38 Kuten komissio toteaa, vallinneiden koeolosuhteiden kaltaisen tilanteen on vaikea kuvitella toteutuvan käytännössä, mitä Italian hallituskaan ei ole pätevällä tavalla pystynyt kiistämään.

39 Jos direktiivissä määriteltyjen olennaisten vaatimusten mukaisen rakenteeltaan avoimen lämmönkehittimen tosiasiallisessa käytössä kuitenkin ilmenisi tietyissä olosuhteissa ongelmia turvamekanismin toimintaan liittyen, Italian hallitus voisi turvautua direktiivin 6 ja 7 artiklassa säädettyihin menettelyihin. Väitettä, jonka mukaan Italian hallitus ei ole aloittanut näitä menettelyjä, ei kuitenkaan ole kiistetty.

40 Direktiivin liitteessä I olevaan 3.4.3 kohtaan vedoten esitetyt Italian hallituksen väitteet ja perustelut on siten hylättävä.

41 Italian hallituksen mukaan rakenteeltaan avoin lämmönkehitin ei voi täyttää direktiivin liitteessä I olevien 3.1.9 ja 3.2.1 kohdan edellytyksiä; on kuitenkin todettava, ettei Italian hallitus ole esittänyt väitteensä tueksi mitään perusteluja saman liitteen 3.4.3 kohdan osalta esitettyjen perustelujen lisäksi.

42 Myös tämä väite on siten hylättävä.

43 Italian hallitus väittää lisäksi, että DPR nro 412/93:n kiistanalaisessa säännöksessä ei millään tavoin kielletä muiden kuin rakenteeltaan tiiviiden laitteiden asentamista, vaan siinä säädetään ainoastaan asennuspaikoista ja -tavoista. Jotta kyse olisi rakenteeltaan avoimien lämmönkehittimien markkinoille saattamisen todellisesta rajoittamisesta tai estämisestä, olisi osoitettava, ettei tällaista laitetta voida asentaa ulkotiloihin tai eristää, jos kyse on asuintiloista. Komissio tyytyy kuitenkin

Italian hallituksen mukaan toteamaan teoreettisella tasolla kyseisen säännöksen yhteensoveltumattomuuden yhteisön lainsäädännön kanssa eikä esitä yhtään seikkaa, joka osoittaisi, että kyseisellä säännöksellä tosiasiallisesti kielletään, rajoitetaan tai estetään tällaisen laitteen markkinoille saattaminen tai käyttöönotto taikka rajoitetaan sitä.

44 Italian hallitus ei kiistä, että kiistanalaisen säännöksen mukaan asuintiloissa sallitaan vain rakenteeltaan tiiviiden lämmönkehittimien käyttöönotto, kun on kyse uuden lämmityslaitteen asentamisesta tai lämmityslaitteen muuttamisesta.

45 Säännöksessä siis kielletään implisiittisesti edellä mainituissa tapauksissa rakenteeltaan avoimen lämmönkehittimen asentaminen asuintiloihin. Tämä implisiittinen kielto on laitteen käyttöönoton kannalta direktiivin 4 artiklassa kielletty este.

46 Vaikka DPR nro 412/93:n 5 §:n 10 momentissa sallitaan tällaisen laitteen asentaminen eristetysti asuintiloihin, tämä ei muuta edellisessä kohdassa tehtyä toteamusta vaan itse asiassa tukee sitä, sillä laitteen asentamisesta asuintiloihin aiheutuu ostajalle lisäkustannuksia.

47 Vaikka säännöksestä johdettavissa olevalla kiellolla olisikin vain rajallinen ulottuvuus, koska sitä ei sovelleta pelkkään lämmityslaitteen vaihtoon, kyse on esteestä, sillä kielto koskee kuitenkin uuden lämmityslaitteen asentamista ja lämmityslaitteen muuttamista.

48 Italian hallituksen esittämät väitteet ja niiden perustelut on siten tältä osin hylättävä.

49 DPR nro 412/93:n 5 §:n 10 momentti on siis yhteensoveltumaton direktiivin 4 artiklan kanssa.

50 Italian hallituksen mukaan säännös kuitenkin saattaisi olla perusteltu EY:n perustamissopimuksen 36 artiklan sekä direktiivin 7 artiklan 1 kohdan nojalla, koska säännöksen tarkoituksena on ihmisten ja kotieläinten terveyden, elämän ja turvallisuuden suojeleminen.

51 Se perustelee väitettään etenkin sillä, että mahdollisuus vedota perustamissopimuksen 36 artiklaan perustuu itse direktiiviin, jonka johdanto-osan ensimmäisen perustelukappaleen mukaan jäsenvaltioilla on vastuu kansalaistensa turvallisuuden varmistamisesta; lisäksi direktiivin 7 artiklassa säädetään, että jos jäsenvaltio toteaa, että tavanomaisesti käytetyt laitteet saattavat vaarantaa ihmisten tai kotieläinten turvallisuutta taikka omaisuutta, sen on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet kieltääkseen sellaisten laitteiden markkinoinnin tai rajoittaakseen niiden markkinoille saattamista.

52 Missään tapauksessa mahdollisuutta vedota perustamissopimuksen 36 artiklaan ei voida Italian hallituksen mukaan sulkea pois tilanteessa, jossa yhteisön tasolla toteutetut toimenpiteet eivät riitä suojaamaan tiettyä vaarassa olevaa intressiä sen vuoksi, että lainsäädännön lähentämistä koskevissa direktiiveissä ei säädetä tällaisesta tilanteesta (ks. asia 72/83, Campus Oil ym., tuomio 10.7.1984, Kok. 1984, s. 2727).

53 Jäsenvaltioiden mahdollisuudesta vedota perustamissopimuksen 36 artiklaan määrätään Italian hallituksen mukaan lisäksi nimenomaisesti perustamissopimuksen 100 a artiklassa, jonka nojalla direktiivi on annettu.

54 Tässä yhteydessä on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 36 artiklaan ei voida enää perustellusti vedota, jos eläinten ja ihmisten terveyden suojelemiseksi tarvittavien toimenpiteiden yhdenmukaistami-

sesta sekä yhteisötason valvontamenettelyistä on annettu yhteisön direktiivejä; tällöin asianmukaiset valvonta- ja suojelutoimenpiteet on toteutettava lainsäädännön lähentämiseksi annettua direktiiviä noudattaen (ks. asia 5/77, Tedeschi, tuomio 5.10.1977, Kok. 1977, s. 1555, 35 kohta).

55 Tämän tuomion 32 kohdassa on jo todettu, että direktiivissä säädetään tyhjentävästi kaasulaitteille asetetuista olennaisista vaatimuksista. Kuten direktiivin johdanto-osan viidennestä perustelukappaleesta käy ilmi, nämä vaatimukset liittyvät myös turvallisuuteen ja terveyteen.

56 Kuten tämän tuomion 11 kohdassa on jo tuotu esiin, direktiivin 8—11 artiklassa sekä sen liitteissä II ja III selvitetään edellytykset, joiden täyttyessä direktiivissä säädetyt olennaiset vaatimukset täyttäviin laitteisiin kiinnitetään EY-vaatimustenmukaisuusmerkki, sekä esitetään tarvittavat laadunvarmennus- ja tarkastusmenettelyt.

57 Direktiivin 6 artiklan 1 kohdasta sekä 7 artiklasta käy lisäksi ilmi, että direktiivissä otetaan käyttöön yhteisötason menettelyjä sellaisten ongelmien ehkäisemiseksi, joita saattaa syntyä kaasulaitteita käytettäessä.

58 Direktiivissä yhdenmukaistaan siten kaasulaitteiden osalta kaikki toimenpiteet, jotka ovat tarpeen turvallisuutta ja terveyttä koskevien olennaisten vaatimusten täyttämiseksi.

59 Jäsenvaltio ei voi tästä syystä enää vedota yhteisöjen tuomioistuimessa perustamissopimuksen 36 artiklaan perustellakseen sellaista kansallista toimenpidettä, jonka avulla pyritään samojen vaatimusten täyttämiseen.

60 Perustamissopimuksen 100 a artiklan 4 kohta ei vaikuta tähän päätelmään.

61 Perustamissopimuksen kyseinen määräys kuuluu seuraavasti:

"Jos sen jälkeen, kun neuvosto on määräenemmistöllä toteuttanut yhdenmukaistamistoimenpiteen, jäsenvaltio pitää tärkeistä 36 artiklassa tarkoitetuista taikka ympäristön tai työympäristön suojelua koskevista syistä kansallisten säännösten tai määräysten soveltamista tarpeellisena, jäsenvaltio antaa nämä säännökset ja määräykset tiedoksi komissiolle.

Komissio vahvistaa kyseiset säännökset ja määräykset todettuaan, etteivät ne ole keino mielivaltaiseen syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen.

— — "

62 Riippumatta siitä, voidaanko määräyksessä tarjottuun mahdollisuuteen turvautua sen jälkeen, kun kyseinen ala on jo täysin yhdenmukaistettu yhteisötason toimenpiteellä, on määräyksen perusteella todettava, että kyseinen mahdollisuus edellyttää tätä tarkoitusta varten säädetyn menettelyn noudattamista.

63 On kiistatonta, ettei Italian hallitus ole nyt käsiteltävässä asiassa aloittanut perustamissopimuksen 100 a artiklan 4 kohdan mukaista menettelyä.

64 Jäsenvaltio ei myöskään voi vedota yhteisöjen tuomioistuimessa direktiivin 7 artiklaan perustellakseen kansallista toimenpidettään, ellei se ole toteuttanut kyseisen artiklan mukaista menettelyä.

65 Näissä olosuhteissa on hylättävä Italian hallituksen väite, jossa se vetoaa perustamissopimuksen 36 artiklaan sekä direktiivin 7 artiklan 1 kohtaan.

66 Edellä esitetyn perusteella on todettava, että Italian tasavalta ei ole noudattanut kyseisen direktiivin mukaisia velvoitteitaan, koska se on ottanut käyttöön järjestelmän, jonka mukaan uusien kaasumaisia polttoaineita käyttävien laitteiden asentamisen tai näiden laitteiden muuttamisen yhteydessä asuinrakennuksissa voidaan käyttää ainoastaan rakenteeltaan tiiviitä lämmönkehittimiä, sekä ylläpitänyt tällaista järjestelmää, jossa implisiittisesti kielletään muiden direktiivin mukaisten lämmönkehittimien asentaminen.

Oikeudenkäyntikulut

67 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut Italian tasavallan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja Italian tasavalta on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Italian tasavalta ei ole noudattanut kaasumaisia polttoaineita käyttäviä laitteita koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 29 päivänä kesäkuuta 1990 annetun neuvoston direktiivin 90/396/ETY mukaisia velvoitteitaan, koska se on ottanut käyttöön järjestelmän, jonka mukaan uusien kaasumaisia polttoaineita käyttävien laitteiden asentamisen tai näiden laitteiden muuttamisen yhteydessä asuinrakennuksissa voidaan käyttää ainoastaan rakenteeltaan tiiviitä lämmönkehittimiä, sekä ylläpitänyt tällaista järjestelmää, jossa implisiittisesti kielletään muiden kyseisen direktiivin mukaisten lämmönkehittimien asentaminen.

2) Italian tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Hirsch Mancini Ragnemalm

Schintgen Ioannou

Julistettiin Luxemburgissa 25 päivänä maaliskuuta 1999.

R. Grass P. J. G. Kapteyn

kirjaaja kuudennen jaoston puheenjohtaja